

WWW.UNIL.SR

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 15. и последњег у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

Бр. 7. У Сомбору 15. априла 1882. Год. XIV.

ПРЕД РЕВИЗИЈОМ ШКОЛСКОГА ЗАКОНА У ТРОЈЕДНОЈ КРАЉЕВИНИ.

 Народи, који су у просветном обзиру због немилих спољних и унутарњих околности заостали, кад добију прилику да могу слободно сами своје просветне послове уређивати, ваљало би да се мудро обзиру на прошлост своју, на све оне чиниоце, који од прастарих времена суделоваху и данас још снажно и одсудно суделују на одржање, образовање и унапређење народа, ваљало би да пред очима имају праве своје потребе у садашности. Све ово треба да на уму имају они, који управљају судбом народа, који доносе законе што имају служити за подлогу образовања, просвете и унапређења народног, ако хоће да им закони њихови трајни и по народ спасоносни буду. Само на освећеном историчном и традиционалном темељу, може се дизати чврсто, стално и поуздано здање просвете народне, а не на непрактичним покушајима и на цуком подражавању онога, што је у моду ушло код других напредних народа, да се ради, јер овде највећма важи оно мудро изречење митроносног песника ербског Лукијана Мушицког: „Зла је новост без основа стара!“

Без обзира на културну прошлост народа, на дух народа, на правац његовог мишљења, на његову веру и обичаје, неможе се постићи прави напредак на просветном пољу нашега многострадалног народа, ма се како при донашању закона обзирало на савремену науку, на теорије васпитне и на покушаје са реформама школским у других народа западне Европе, који су нас у просвети далеко предтекли, који у по све другојачијим околностима живе, и код којих се може бити већ и сама старост живота народног опажа.

На жалост законодавство хрватско при стварању школскога закона од године 1874. сувише се повело за модерним васпитним теоријама, па угледајући се непосредно на садашњи школски закон у Аустрији једним ударцем пера оборило је вероисповедне народне школе у Хрватској и Славонији, енергичним поступком својих извршних власти претворило је све школе без разлике у школе комуналне или тако зване „обће пучке учione“ необзирући се ни на римокатоличке, а још мање на србске народне школе, које су од векова једне покрај других у Срему, Славонији и Хрватској мирно постојале, и које морадоше у наше време силом државне самовласти са лица земље нестати.

Школски закон од 1874. у Хрватској, изазвао је велико незадовољство и узрујаност међу Србима у троједној краљевини и изван ове, јер је за доказ послужио пама Србима, да најрођенија браћа наша Хрвати, чим се власти дочепаше, непоказују знаке братске љубави према нама Србима, који смо својим домородним пожртвовањем и својом народном свешћу много томе допринели да Хрватска данас у свом праву као краљевина и држава постоји.

При стварању и извођењу овог школског закона у Хрватској није се имало ни мало обзира на културну прошлост народа, који живе у Хрватској, у Славонији и у Срему; па потребе њихових вероисповести, на њихова народна имена, језик и обичаје, па ни на саму целесходност наставе, него се једино за тим ишло, да се Хрватство на штету Србства разпростире, да се цркви нашој православној отешта и ослаби пуждни уплив на религиозно-морално васпитање србске православне деце, па да се србској деци омили туђе име, туђа азбука, туђи поквадени начин говора, туђи обичаји, туђа вера, — једном речју, да се деца наша од србства и од своје вере одрођују а хрватству и у неку руку римском католичанству приљубљују. Тако бар изгледа овај поступак у очима правих Србаља. Србско срдце дубоко чувствује нанешену му неправду таквим поступком; србски народ осећа се до живца повређен у својим кардиналним правима због онаког покомуналења србских школа, како је то у Срему и у Славонији изведено.

Свакоме народу најмилија је своја црква и своја народна школа. Србски народ, од како се доселио у ове земље, чувао је као два ока у глави те своје две једине и највеће светиње.

Где је народ наш имао својих србских школа, тамо му је и црква светла била, а где му недадоше подизати школе, тамо је и црква тек јадно животарила, а народ је без праве хришћанске просвете чамио у глупости и незнању. Први је случај био у Угарској и у Срему а нешто и у источној Славонији, а други у западној Славонији и још већма у хрватској крајини, где се подизање србских школа на жалост свагда спречавало од оних, који тамо владаху.

До времена Марије Терезије издржаваху школе србске поједине црквене общине. Велика царица Марија Терезија прогласила је истина у целој монархији школску ствар за *политикум*, али се под тим разумевао само државни надзор и напредно устројство школа по пропису државне власти, и издржаваће школа материјалном подпором политичких община, али је школама и на даље остављен вероисповедни и народносни карактер у свима земљама ове монархије, а посебице у краљевини Угарској и Хрватској. Школе су се као и пре делиле по вероисповеди на римске, православне, протестантске, реформатске и јеврејске, и нитко није дирати смео у вероисповедни карактер тих школа. И у самој војеној граници, где су немачке ераријалне школе биле у неку руку комуналне, основне србске и романске школе носиле су на себи свагде тип чисто вероисповедних и народносних школа, па и звале су се у званичном стилу националним србским, односно романским школама грчко несаједињене вере.

Стотину година уживао је србски народ под заштитом мудрих државних уредаба и закона своје србске народне школе, а ужива их у Угарској—осим бивше војене крајине,—на основу својега аутономног црквено-народног права и по смислу чл. 38. државног закона од 1868. и данас. Само у Срему, Славонији, и Хрватској лишен је народ наш тог свог најмилијег блага, одузете су му либералним законом школским од 1874. против његове воље, и без саизвољена његовог покомуналење су чисте србске вероисповедне школе и преображене су у „*обће шучке учионе*.“

И то је све изведено у супрот земаљског закона Угарског од 1791 чл. XXVII. којим се сљедбеницима православне вере обезбеђује, не само у Угарској, него баш и у Хрватској Славонији право самосталне управе над школама; изведено је после тога, како је државним законом Угарским од 1868. чл.

IX. свечано признана аутономија цркве православне, у сљед чега је србски народни сабор у Карловцима године 1871. донео духу времена сходну уредбу за србске народне и учитељске школе, која је највисшим краљевским рескриптом од 6. априла и 2. јулија 1872. потврђена.

Хрватско законодавство при допашању школског закона од 1874 није се обзирало, ни на аутономна права србскога народа у обсегу цркве и школе, ни на закључке србског народног сабора освештане највисшим краљевским одобрењем, ни на пред-ставке народног црквено школског савета, ни самог србског народног сабора, у своје време поднешене хрватском сабору зарад очувања србских народних вероисповедних школа, него је у супрот свега тога уништило обстанак србских народних школа претворивши их у комуналне, у каквом се стању ето већ скоро осам година налазе, па грдно штету цркве и народа, па и на назадак правог образовања и просвете народне.

Ми радо признајемо, да је државни надзор над просвет-ним заводима па и над народним школама у Хрватској нуждан бис, и да је пуно право имало законодавство ове краљевине, кад је тај надзор у своје руке узело и устројство народних школа произвело у духу напредне педагогије и према својим државним потребама, али зато није нужно било из темеља рушити народне вероисповедне школе, није нужно било учи-нити немогућним религиозно васпитање и религиозну наставу србске деце и србску школу претварати у обћу пучку учionicу, него је требало оставити и у бољи ред довести вероисповедне школе, настојавати, да и црквено-народне власти школске и об-штине око напредка школског својски се и по дужности својој заузимају, да се политичне общтине већма него досада за материјално издржавање школа народних без разлике вере ста-рају, па и сама држава да из својих средстава народне школе свију вероисповести подпомаже, као што се то у Енглеzској чини, и као што се за времена Марије Терезије и у овој др-жави поступало.

Ако је истина да је религиозно и морално васпитање младежи главни задатак сваке народне школе, и ако стоји то да на свету у ствари самој нема общте религије, нити би ова све кад би је и било, могла места имати у народној основној школи; то се онда признати мора да се религиозно-морално васпитање малољетне деце у добу од 6—15 године, само у оквиру и у

духу засебне вероисповеди дечије произвести може. С тога се и у најпросвећенијим државама европским све до данас у пракци јако пазило а и данас се највећма пази на специјалну наставу религијозну и моралну у народној школи и школе се тога ради у Енглеzкој па и у већем делу Немачке и у самој Пруској по конфесијама деле тако, да еванђелици различитих конфесија имају своје а римљани опет своје вероисповедне школе и само се у новије доба факултативно, по нужди, и по споразуму и саизволењу конфесија заводе у мањим обштинама заједничке, тако зване симултанске школе, које одговарају нашим комуналним школама, пошто се у њима деца различитих вера уче светским знањима, а свака се вероисповест обашка за вероисповедно васпитање и наставу своје деце брине. У северној Америци је истина другчије, али тамо су и околности сасвим друге; тамо и домаће васпитање и доброуређене недељне вероисповедне школе чувају и развијају религијозност и морал у младежи, а тих установа код нас још за сада нема, нити их скоро може бити. Доста је да се у Европи и код најпросвећенијих народа школе комуналне нису стално одомаћиле и утврдиле у пракци по државама где су становници од разних вероисповеди, а где су се у интересу већине такве школе баш и одржале, тамо је мањина понајвише незадовољна, и обштине које мањој, бројем слабијој конфесији припадају, често морају да о свом трошку уз обшту школу још и своје вероисповедне школе подижу, као што чине еванђелици аугсбуршке конфесије и римокатолици у Швајцарској да би своју децу у духу своје вере васпитавати и настављати могли.

Здрав разум и савремена педагогија непротиве се обштанку вероисповедних школа, него захтевају само да се ове тако устроје, да одговарају потребама садашњег просветног стања, и да се у њима уз религијозно морално васпитање и светско образовање даје, те да се у њима уче основи обштекорисних реалних знања, а особито матерњи језик и рачун, а то се све и учи и може учити исто тако у вероисповедним као и у комуналним школама. Није дакле до тога стало савременој науци, хоћели школа носити на себи карактер вероисповедни или комунални, него до тога, да школа у сваком обзиру ваљана буде, да постане права школа за живот

То је пред очима имало и законодавство Угарско, кад је у законском 38. чланку од 1868. године, не само дозволило об-

WWW.UNI

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unilib.rs

на пошљеница; јер мушкиње жељи имају "управу"!
 мушкиње биће окићено са више "мана", него ли женскиње. То је природноправност у свијем колумнијем даљинама — женскиња и мушкиња, јотје је тврде. Мора признати и ово, да: јок људи непознату потпуно рав-Ко стоји са мном на овој тачци разматрања, мора допунити мо-лијех људи; или правније да кажемо: природу окружава *sewa* човека. јетном својом, да назовемо, *свако* уживајем на свијет, а да снагу др-шевне и физичне тропи на "више" страна. Према томе, он није кадар *земљаста свијет*. Јок је тако, јотје и човек мора да све своје силе и ду-хтијева, не само *јетни држе*, јетан *дан* *негова живот*, него *шта* *негов* напредовања или назадовања. И та управа таква је, да од човека за-де он мора имати и дјела на својој управи земље, на *урава* људског-Али, јок је човек *човек*, који је чланом вјетње природе, јот-само "својеволно" ограничена.

својеволно ограничена, он је одијелен од тог свијета, он је држа васијона — најмање у јотир са остатом природом. По тој теорији, човек није у ва-јет је и господар, и то такав "самодржац", да је у снагу не дозвати ни — коме свијету је човек господар јетини, јакте — у том свијету, сви-одбраном праву! По томе, човек је засебан свијет, са својом управом "савршен", да је кадар све, све остато надржати, а шљедовати јетно истрпи се вјетном пребеу природе! Ко би то могао рећи, да је човек ограничен, да је кадар и не знати за остале утиске природе, да је кадар лити, да би којод и помислио, да је човек појетинац тако "својеволно" мане знаци су човјештва. А нијесам ни с тога, што не могах ни замис-неожекенијех ужитља, не с тога, што без тијех "мана" нема човека. Те-Нијесам хтјео јани знаншати и брјити све мане ожекенијех-та

(Српштар.)

УЧИТЕЉИЦЕ И ШКОЛЕ

(Српшије се.)

особине као зеницу ока, као највјећу светињу своју!
 српцем и душом одлан својој цркви и чува своје вероисповедање својој вероисповести највјећу утеху живота налази, где је сваки где народ своју веру неограничено поштује, где сваки човек у није било потребе укидати их у Срму, Славонији и Хрватској, еким слободно постоје и развијају се вероисповедне школе, јад јакте у најдрјавним и просвешћеним земљама европ-13.600 вероисповедних, а јетва нешто преко 1000 комуналних. томе између 15.000 народних школа у Угарској има их више од мерности броја становништва јотичних вероисповести. Према јотје могу из касе политичних обштина подпомарати, по сурз-него је још у §. 25 мудро допунити, да се исте школе као и наставних предмета и поставивши јетове њиховог обстанка, станак вероисповедних школа прописавши за њи у §. 11. minimum

Шта мора све бити „српски народни учитељ?“ Он је грађанин државни, члан своје цркве и општине, — ако је ожењен — члан своје породице, Србин—љубитељ српске књиге, проносиоц узвишеног, лијепог и корисног по свој народ. То све мора да буде *ожењен* српски учитељ — па тек онда „учитељем.“ А све те поменуте прилике односе учитељу и много снаге и много времена. Мора свако допустити, да онај није „српскијем учитељем,“ који није ваљан грађанин, ваљан Србин, истинити хришћанин, прави отац, ширитељ српске књиге. Такав учитељ и не смије бити учитељем наше „наде, на којој свијет остаје!“

Не идем даље у томе. Ко је хтјео могао ме је разумјети. Надовезујем само ово: да у многијем горе наведенијем случајевима „учитељица“ није обавезна. То ми добро знамо, а то је с тога, што није ни *државни закон* васпоставио „равноправности“ међу мушкињем и женскињем.

Лани каза г. Милутић ово: „Права мати не може бити права учитељица, и ако није права мати, још је мање права учитељица.“ Пуштам овај „аксијом,“ који служи као „копје убојито“ против удатијех учитељица. Само додајем, да се мане свако теорисања, него нека се сваки обазре око себе, па види „практичан“ рад удатијех учитељица у школи. — Но, тај „аксијом“ с друге стране и јест сва језгра противничка. У тој реченици прелама се смртни штап над главом „учитељица.“ Хоће се тијем, да учитељице рате против природе, да „плету сиједу косу.“ Неправде ли! Тражимо таково пожртвовање од женскијех — а сами не ћемо себе да жртвујемо! Свакако, и једна и друга жртва мора се осудити. Кома је до „самовања“, ено му манастира — а српска школа не тражи те погубне жртве од никога! Порицати апсолутно способност удате учитељице у школи, нетемељито је, а и пристрано је, егоистично у највишој мјери. Манимо се и те обране, него пријеђимо на наше околности — српске. Да видимо, е ли нам је могуће усвојити тај „аксијом?“

Безразложно је тврдити, да нам треба матера. Ми знамо, да Српство треба матера; али знамо и то, да новац „народнијех фондова“ није кадар од једанпут „васпитати“ матере. *Мати* није чиновник — плаћени! Шта више препоручени метод противника „удатијем учитељицама“ најгори је за васпитање српскијех матера. Повторавам, са српског гледишта, најгори је тај метод; јер он иде на пропаст „срп. основ. женскијех школа,“ гдје требамо почети прво и најпрво „васпитање“ будућијех матера. Двије наше препарандије нијесу кадре да даду Српству матера онолико, колико би то могле „основне женске школе.“ Па још, да отстранимо „удате учитељице, мајке учитељице“ из школе!? Цифре нека увјере противнике, кад не могу сви разлози. Ево! Од оног дана, кад би школски закон усвојио противничко мнијење о удатијем и матерама учитељицама — од оног трена велим, Српство у Австро Угарској, у Босни и Херцеговини, не би ни *двје* вароши могле имати „учитељица“—разумије се *неудатијех!* Кад би ми могли отворити ма једну „нову женску основну школу?“ Никад, него би и све позатварали. Не би ли се та грдна штета показала као морално убиство женског свијета нашег? Не би ли тијем поступком рчнули женскиње још у већи мрак, него га данас држимо. Женска омладина би се забаталаила у своме духовном развићу, тијем би пао и сами морал

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIN.SR

*) На захтеване неомовините преиздаватика нашас, махуах ербонис нароронис рив-
геса, ставало ове на прва Соломоновска, сас по рас еминте, које се заједно и један хат
мон иштрати и бројс б. и б, Шр. Л.

Почетак је мудрости страх Господњи.
 Луђе презиру мудрост и наставу. —
 Мудар ће слушати, па ће више знати.
 Разуман ће стећи мудрост, да разуме приче и њихово значење,
 речи мудрих људи и заповесте њихове. —
 Слушај, сине, наставу оца твога и неостављај науке матере своје.
 Држи се наставе и ненапуштај је; чувај је јер ти је она живот.
 Чувај се у Господа свим срцем својим.
 На свима својим путовима имај Господа на уму и он ће управ-
 лјати стазе твоје. —
 Мудри ће наслеђити земљу а безумнике ће однети срамота. —
 Не мисли сам о себи да си мудар; бој се Господа и уклањај се
 од зла.
 Ако би те мамили прешници на зло, непристај; — неиди на пут
 с њима, чувај ногу своју од стазе њихове. —
 Проклетство је Господње у кући неваљалаца, а стан праведника
 Господ благосиља.
 Безбожници ће се истребити са земље. —
 Очн твоје нека гледају управо, и веће твоје нека се управљају
 праведно пред тобом.
 Праведници ће наслеђити земљу и безазлени ће остати на њој. —
 Скуповенија је мудрост од драгог камена и што је тог најмили-
 јих ствари тројих не могу се с њоме изједначити.
 Дул је живот у десници њеној, а у левици њеној је богатство и
 слава. —
 Мери стазу ногама твојима и сви путеви твоји нека су поравнани.
 Не сврћи ни на десно ни на лево; одвраћај ногу твоју од зла. —
 Или к мраву, лењивче, гледај путове његове и опамети се. Он не-
 ма вође ни управитеља ни господара; па опет приправља себи храну,
 збира уз жезлу храну своју.

I.
ПРАВДА ЗА ЖИВОТ ИЗ ПРИЧА СОЛОМОНОВИХ.
 (За писање по казивању у народним школама.)

— па никад и никад Српство да би више имало мајку као што је „је
 просима, мајка Краљевића Марка!“
 Узиммо и ово на ум, да ми спремамо у наше дечије препаратије
 с ове стране, учитеље и учитељице и за пространу Босну и Херцегови-
 ну, и за Црну Гору — па, промовирајмо, кад ће се понунити број „спрем-
 ленијех учитељица“ — та *учитељка*, та *неучитељка*, — кад још оволико
 окудјевамо на самијем „*неспремљенијем*“ *учитељкама*!
 Са српског гледишта гледајмо на своје потребе — манимо се за-
 пада и неговних „разматалоственија!“
Живеојте Миладиновић!

Докле ћеш, лењивче, лежати? Кад ћеш устати од сна твојега? Док мало проснаваш, док мало продремаш, док мало склониш руке да прилегнеш; у том ће доћи сиромаштво твоје као путник и оскудица твоја као оружан човек. —

Ко збира у лето син је разуман; а ко спава о жетви син је срамотан.

Немарна рука осиромашава а вредна ће се рука обогатити. —

Рад је праведников на живот а добитак неваљалчев је на грех.

Лажна мерила мрзост су пред Господом, а права мера угодна му је. —

Ко прима наставу на путу је к животу, а ко одбацује карање тај лута.

Чега се боји неваљалац оно ће га снаћи, а што праведници желе, Бог ће им дати. —

Где нема савета пропада народ, а помоћ је у множини саветника.

Руга се другима, који нема памети, а мудар човек мирује и ћути. —

Добру праведних радује се град, а када пропадају неваљалци бива певање.

Благословима праведника подиже се град, а са уста безбожничких раскопава се, пропада. —

Праведне избавља правда њихова, а неваљалци се хватају у својој злоћи.

Као што пролази олуја, тако нестају неваљалци, а праведник је на вечитом темељу. —

Ко тражи добро добија љубав, а ко тражи зло задесиће га.

Мрзост замеће свађу, а љубав прикрива све преступе. —

Вредна је жена венац мужу својему.

Паметна жена зида кућу своју а луда је својима рукама обара. —

Ко своју земљу ради, биће сит хлеба; а ко иде за беспослицама, тај нема разума.

Изобила хране има и на њиви сиромашкој, а има ко пропада са зле управе. —

Дом безбожнички раскопаће се, а колибе праведника цветаће.

Обарају се безбожници да их нема, а куће праведних остају. —

Ко љуби наставу, љуби знање; а ко мрзи на запит, остаје луд.

Сиромаштво и срамота доћи ће на онога, који одбацује наставу; а ко чува карање прославиће се. —

Честит човек оставља наслеђство синовима синова својих, а неваљалога имаће прелази праведнику.

Правда подиже народ, а греси умаљавају племена. —

Ко је спор на гњев, велика је разума; а нагао показује лудост.

Нагао човек чини безумље, а пакостан човек је мрзак. —

Боље је мало с правдом, него много доходака с неправдом.

Боље је јело од зеља где је љубав, него од угојена говедчета где је мржња. —

Господар од свог срца бољи је, него онај који осваја град.

www.unilib.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

предаван да на једну страну уз дух дванаест девоа стане што ће би-
 прописе полагано лепо и правично преписати Папир мора бити тако из-
 азуљеном перу у први мах с табле, а после тога са свол првол месечнот
 по две врете за мага, и две врете за велика писмена, која ће ученици по-
 тек ће сваком лету на по табак великол и лепог папира изпредавати
 прет дана у месечу месечне прописе. Зарад ових месечних прописа учи-
 ученици друкот трепет, и четвртот пареда пишу у школи свакол послет-
 Осим тога зарад претета и описивања напреда у краснопису
 принит, лепо читот, разловетно и безпогрешно преписати.

Лобије онеу небрективо мора исти прописе двалит или по околностима
 без погрешке написати, и срететера дана у школу донети, а онај, који
 ни прописе код куће поново, лепо читот и према поправкама учитељским
 Сваки онај ученик који лобије онеу погрешно, дужан је дотич-
 ливо.

Сваки пропис са бележкама: врло притежно, притежно, погрешно, небреж-
 ко правописне тако и краснописне погрешке првених масликом и описује
 дужима он појединце прететете свакол прописа, исправља бриктиво ка-
 у лав нечетвол одмора остају прописи код учитеља и тада пре-
 јим устменим приметама и дугуљствима прететете ово пропрати.

тег све прописе дечје легимине прететети, и уколико је могуће са сво-
 показујући и исправљајући погрешке сваки свол друкот. Затим има учи-
 другот поправљање предузимају ученици узјимине један друкот
 кој тади поправљено.

писне и краснописне погрешке у своме пропису, онако како је на школ-
 оума чим је заета готова, а сваки ученик исправља реч по реч право-
 Прво поправљање предузима учитељ с дечом на школој табли
 то да је писан по преписивању, или по казивању, бриктиво поправља.
 правопису, тако и у краснопису, с тога је дужно да се сваки пропис би-
 уј доброт поправљања много зависи наредоване дече како у
 да му ученици којекато пишу.

Свако писане у народној школи предузима се ради вештања и
 сваршавања у правопису и краснопису. С тога учитељ неперестано тре-
 ба да има на уму оба ова задата, и не сме се никако задоволити тим

ПОПРАВЉАЊЕ ПРОПИСОВА И ВЕШТАЊЕ У КРАСНОПИСУ

не еобе свакол бгата и дгалоцена и мига. —
 Муррошћу се згата кућа а разумом се утврђује, и знањем се пу-
 нажит.

Има згата и много бисера, али су мударе речя најдроготенији
 Разуман егута биге господар над сином ерамотним. —
 егати!

Је си г' видно човека устаоца на носу? Таки ће пред царевима
 се у ну. —

Слага је човеку да се окане свађе, а ко је год безуман уштеће

www.univ-zrinski-tetisca-biblioteka

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ученици три месеца довољно, за друга три месеца мора узети друго по табака, а за трећа три месеца опет се мора треће по табака узети. Ови месечни дечији прописи остају код учитеља у катедри до свршетка школске године, и чим учитељ опази да гдекоја деца не умеју лепо написати поједина писмена, па овим месечним прописима, одмах има он ту децу после школе задржати, и показати им на школској табли, како се та поједина писмена, или поједини потезови лепо пишу, а дотични ученици имају пред учитељем на школској табли или на својим таблицама дотле се у писању тих писмена или потезова вештавати док их не науче лепо и правилно писати.

Ова деца имају за тим сваки дан осим обичног прописа још један пропис код куће писати, у коме ће сваки по једну страну написивати, само са овим потезовима и писменима, које их је учитељ у ванредном часу лепо писати учио. У оваке прописе изписују се читави редови са једним потезом или једним писменом, и дотични ученици имају ове своје прописе сваки дан учитељу пре почетка школског часа на преглед и поправљање доносити, све дотле, док се подпуно не извеште у лепом писању дотичног писмена. — На овај прост начин могу точни и строги учитељи сву децу за кратко време лепом писању научити, а то је од велике користи за живот.

Последњег месеца сваког школског полугодишта свако дете у другом, трећем и четвртом разреду има написати за углед у краснопису на по велика табака прописе за испит или тако зване карактере. Карактери се пишу у школи преписивајући с табле. У ове карактере пишу се по три или четири одабране реченице из Св. Писма и има се на то вазити да се у предпоследњем реду писање са подпуном реченицом сврши. По себи се разуме да се у сваком разреду сваки пут друге и друге реченице за карактер употребљују, а у четвртом и старијим разредима треба да сваки ученик друге и друге реченице од оних што су те године задаване у свој карактер пише.

Оздо ваља као и на обичном пропису да се лепо напишу десет простих бројева, а испод тога долази подпис ученика чији је карактер.

Све ове карактере има дати учитељ укорити написавши на први празан лист наслов „Преглед краснописа“ ученика трећег или четвртог разреда србске народне школе у С.....

На полугодишњем и годишњем испиту изложити ваља не само ове карактере него и месечне прописе и на чисто преписана диктанда, а у петом и шестом разреду и писмене саставке ученичке.

Гдекоји ревностни учитељи сачувају и све прописе дечије и износе их о испиту на преглед, а после тога их деци за спомен раздаду. Ово је добро већ и с тога, што се тим деца навикну назити на чистоту и уредност при писању имајући пред очима свагда ту околност, да ће се прописи њихови чувати и о испиту на преглед и заслужено оцењивати изнети.

У Хрватској, где се у србским школама уз ћирилицу учи од другог разреда и латиница, поступа се овако и са поправљањем прописова написаних са латинским писменима а од трећег разреда почевши пишу

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unilib.rs

да се не може за један дан ни на који начин евршити. А повишење из разлога тога, што је учитељског учружења зајатва тежка и отроман, дана и да би се учитељска место 1 ф. 50 н. на 2 ф. Дневнице повиеде волео учивити, да би се у буљуће учитељски збор држао место један, три Овај збор умтава главни енарх. шк. одбор, да би ехотне кораре блатоз-гол пол рета) за илући учитељски збор. Из истог наваћамо као главно ово: пост из Бачке. На дневном реду бјаше састављање пословника (или днев-дневни рет. Пригитних бјаше 19 учитеља овог ереза и Лука Мачкић као рет и г. предејаник заузме своје место а неровоћа своје, и тим се отпочне истога поздравен бурним трократним живио! По том се пређе на дневни рет и г. предејаник заузме своје место, а јед збора, на што би и он од разложивши у кратку, али врло лепо, шјет збора, на што би и он од и бурним живио! По том поздравив г. предејаник овај збор добродошницом, на то би њел. Прејав. наш врли докторуо дијецезан пропагачен трократним жели истога божји и блатогор и сваки напрејав у овом тешком поуљеу; Нашел дијецезана, којим Њелова Презвизишност поздравља овај збор, и Стено В. Поповић поздравив збор јурно дописом Њелове Презвизишности пре подне у овлашној школи бјаше отворен у 10 сахати. Рефернат г. годину дана и то као што гвди: Заказани учитељски збор 1. Априла жаву, односно реду учитељског збора јавити, нет што нам јависмо пре од радости игра, што вам можемо савим поволније вести одгову о др-торк рада евоиштиме, чим мислимо да вам јосади бити нећемо. Срце нам нам и снага у свету јужност. С тога се и заћамо књиге, да вам у кратко ком бором, рет витим пером за елобуу рода односно просвету, што Прође година дана и ево нас опет на окупу да војујемо, не брит-

1882. У МОХАЧУ.

УЧИТЕЛСКА СКУПШТИНА ДРЖАНА ДНЕ 1. АПРИЛА

испит и мађарски карактери написати и о испиту изложити. В. преписивати. У оваким школама, по себи се разуме, морају се за сваки гледу ерасноином својски поправљати и поправљена, за тихо вештаче казивању, и ова се има такође, како у потлагу правоином тако и у по-том разреду има се сваки дан још писати једна мађарска реченица по-ти овог показани начин. Напоелегку уз овако вештаче у петом и шес-танке и с табле, које се по том имају брижљиво поправљати на онај ис-писмена; у четвртом разреду бавиће се са преписивањем реченица из чи-преписујући, извештају се у чистом и лепом писану великих и малих да ученици трећет разрета мађарске речи из буқвара на своје прописе одје показани начин при поправљању мађарских прописова, и настојавање, разрета мора брижљиво да учи и мађарски, поступаће учитељ на исти Овде код нас у Уларској где се уз ерски језик рет од друго

њу великих писмена извештиги. ње, како би се показати могло, у колико су се ученици и у лепом писа-три или четери, пажећи да се свака са рдугим великим писменом започи-рујући за писаче наше лепе народне пословице и то у сваки пропис по се тамо усоред са ерским и прописи за испит са латинином, унпрет-

дневнице од 1 ф. 50 н. на 2 ф. с тога, што са том дневницом ни на који начин није могуће на крај изаћи.

За тим г. председник предложи овом збору, да би се основало друштво св. Саве, ће би сваки учитељ а и остали родољуби годишње 1 ф. улагали, за које би се новце зборска књижница основала, којом би се сви учитељи овог среза користити могли. Разложи у кратко напредак друштва словенског, које је за кратко време стекло 26.000 чланова, а то је годишње 26.000 фор, што овај збор прими на повољно знање.

Затим г. председник стави тему за решавање, која гласи: Шта је узрок опадању унутрашњости и спољашности школе? Ова тема изроди живу дебату, те почем за ово кратко време не могосмо до правих резолуција доћи, то г. председник побуђен жарким родољубљем истакну за исту тему 3 дуката оном, који ју најбоље реши. Нашем г. председнику С. В. Поповићу за ову красну, лепу и узвишену идеју нека је изражена најискренија хвала са жељом да се и други угледају у овај његов врли пример. Пошто је већ прошло подне, то г. председник распусти збор, заказавши исти за 2 сахата после подне.

У 2 сахата отвори г. председник опет збор прочитавши најпре дневни ред за идући учитељски збор, који бејаше од овог збора и примљен. По том је г. учитељ селишта сомборског Лука Мачкић говорио о школској књижници, т. ј. о начину, на који би се имала основати школска књижница код сваке народне школе, разложивши у кратко и корист исте. Овај начин за оснивање школских књижница, кога г. учитељ Мачкић у кратко разложи, бијаше једногласно од збора примљен, и тим би завршен рад збора. По том г. председник поздрави још једаред Његову Преузв. Г. дијецезана, што овај збор опетовано пропрати громким живио!

Затим буде и г. председник трократно поздрављен, и тада се растасмо гајећи у срцу наду, да се и опет што скорије сви здрави и чили састанемо, а радујући се што ову годину пуно сретнијом сматрамо, и то из разлога тога, што је свак одавде за сад као у почетку у свом срцу искру добити кући својој однео. Живио збор! Дај му Боже сваки напредак, оријашку љубав и Сисифову издржљивост.

Ђока Јанковић,
перовођа.

ОПЕТ КОМЕТА.

Кад наши читаоци приме овај број листа, онда су они можда имали већ прилике, да на ноћном небу посматрају појаву нове звезде репатице. Месечина, која баш сада настаје, сметаће истина, да је видимо у почетку у пуној њеној красоти, коју ће она истом пошто месечина престане у обилној мери да развије. Ова комета спадаће по досадањим рачунима у најзнаменитије, што су их људи игда гледали. Њу је открио астроном Велс у Бостону 18. марта (по новом.) Нагло се приближује сунцу и у том јој расте светлост веома брзо. Очекујемо, да ћемо је ових дана видети први пут слободним оком. Крајем маја (по новом) обећава да ће бити особито дивна, а у почетку јуна моћи ћемо можда и дању да је

мешко. Најближа гунцу биће 8. јуна (по новом), тада ће бити од њега улањена само 870.000 мила. До краја маја (по новом) биће за наше пределе киркумпозарна т. ј. неће заузети. Чланак о репатинама донели смо у "Школом листу" за т. 1881. с. 181 и т., на који упућујемо читаоце.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(*Савити ученици*). Прошле јесени установања је у Сомбору осма сазашка школа међу најкрупнијим сазашима на источној граници где живе племена србска Бџански, Овцини, Букићевићи, Ковачићи, Сотини, Попићи и Радовићи.

Школа је отворена у најмањој кући на Арханђелов дан. Времени учитељ госп. Чонић довео је децу 19. Марта у Сомбор, где су се тога дана после вечерња исповедили, а сутра дан на лазарову Своту прикључили. Мигина је било гледати 32 чисто и лепо обучене србске деце где уреду са учитељем својим смерно у цркву иду и из цркве кроз улице граде све проказе. То исто јутро причестили су се и ученици биљбске, рачевачке и жарковачке школе. Истога дана у присуству епископа, учитељства и одабраног грађанства ученици су сазашки у дворани сређевачкој не школе испитани из грахојих предмета што су преко зиме учили. Из новоразоване градинске школе били су на испиту сви ученици, и испитани су били на велико задовољство присутних из прве наставе у вери, из србског читанја и писанја, из појања и из основа рачуна. Особито су се показали у научи вере и у лепом писанју и читанју, јер за $4\frac{1}{2}$ месеца научили су ова велика и мага писмена и сваку србску реч написати и прочитати. Млади учитељ њихов т. Велимир Чонић са своје ревности оваку похваљу и признање заслужује.

Овом приликом обарила је рођољубива госпођа Јулијана Јерковић са својим савитијем савитијем свију сазашких школа рђуцима за повезивање ова је добротворка и у више прилика сиромашну школку младеж учила. Нека јој је за то овде јавно: "Хвала" речено.

(*Учители збор*). По наредби епархијског школског одбора билима школског протопопијата. У претрам су била стављена практична предавања. О печалу истог није нас до сада још нико извео.

(*Завед*). Ср. зематска вјата, оделчење за болоштвоје и наставу, издата је под 21. мартом наредбу, да се у овогодишњим подјучивањским учитељским сазашцима узме у претрес питање о ехојности и практичности главнице, дојане читанци за IV. разред. Јане је била распарава организирана само на главнице уз читанке за II. и III. разред. Уједно позива ср. зематска вјата, да се овакако, где то можја није учинено већ прошле године, особито позорност обрати на то, да ли је словничко учиво на поједине разредје вјатано и срви ехојно разелено. — Ср. зематска вјата није новозамна за ову годину држане четврте опште хрватске учитељске окупштине у Завређу.

(*Будителста*). Поводом једног конкретног случаја донео је министар просвете решење, да се при могама за наименовање у које државно

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

звање има сматрати, да сведочанство о учитељској способности има исту вредност као сведочанство зрелости других потражилаца.

(Више девојачке школе у троједној краљевини.) „Нгв. уч.“ јавља, да је пододбор ad hoc, одабран од земаљскога школскога одбора, да састави што бољи и сходнији наставни план за више девојачке школе определио за сада број дневних сати, што ће га предложити зем. школском одбору на уважење. У I. разреду било би по том на недељу укупно 27, у II. разр. 28, у III. разр. 25 и у IV. разр. 23 сата. Већ ова редукција сати показује да је пододбор пошао добрим путем. Од појединих предмета намењено је писању по 5 сати недељно у прва три и 4 сата у четвртном разреду. Женски ручни посао учио би се у прва два разреда по 4, у 3. и 4. по 6 сати недељно. Кућарство и дијететика долази у 4. разред са 2 недељна сата. У прва два разреда учила би се гимнастика у 2 посата недељно, а у 3. и 4. дошао би на њено место плес (игра) уз науку о пристојности са 1 сатом недељно. Судимо само да је мало времена дато матерњем језику (у 1. и 2. по 3, у 3. и 4. разр. по 2 сата) и ту ће мислимо пододбор морати неке уступке да учини. Ми ћемо и даљи његов рад пратити с интересом.

(Забавишта.) У Бачкој било је 1880/1. године тридесет дадиљишта, међу овима 13 комуналних, 4 римокатоличка, 1 израилћанско и 12 приватних. У свима скупа било је 3884 деце, а 34 забавиље. На ова забавишта односно дадиљишта троши се 22.062 фр.

(Школске штедионице.) У течају 1880/1. школске године, заведене су нове штедионице и то у Брестовцу у србској школи по настојавању честитог учитеља А. Кошовића, у Бајској државној школи, у Сенђанској општинској, и у јеврејским школама у Сомбору, Станишићу и Чантавиру.

(Школске штедионице.) Баварско министарство изјавило је, да неће издавати званичну дозволу за оснивање школских штедионица, пошто их сматра за чисто приватна подuzeћа.

(Школе у Буковини.) Како је шарено житељство Буковине погледом на језик, може да се види по том, у колико се језика учи у тамошњим гдекојим школама. У 16 школа учи се немачки, румуњски, руски и пољски; у 5 немачки, румуњски и руски; у 4 немачки и руски; у 2 немачки и пољски; у 28 немачки; у 8 румуњски и руски; у 44 румуњски; у 76 руски, у 5 маџарски и у 1 јерменски.

Р А З Н О.

(Црквене светковине у Сомбору.) На Лазареву Суботу 20. Марта после подне држана је овде свечана Литија „на врбиду“, на којој су ученици и ученице свију овдашњих србских народних, и више девојачке школе, са својим учитељима и учитељицама, и сви приправници и приправнице са својим управитељем, као и многи родитељи дечији учествовали појући: „Обштеје воскресеније.“ О служби на Цвети, као и на прећеосвећенима за време часнога поста појали су на хору хармонијско појање приправници и приправнице. На велики четвртак дивно је одпојао приправнички хор цела Василијеву Литургију и „Вечери твојеја тајнија.“ Затим су следова-

ла побожна богослужења великог петка и суботе по пропису и обреду св. цркве наше. Први дан Ускреса у два сата после поноћи звонило је први пут на „Воскресение.“ Порта Саборне цркве, велики крст на пијаци и све куће у околним улицама биле су осветљене. Литија је ношена уз дивно појање мешовитог приправничког хора, околу цркве, у присуству многобројнога народа, и уз пуцњаву прангија, осветљење бенгалском ватром дочим је упарађена војска на пијаци пред црквом салве давала. За спољашњу страну ове светковине највише се има захвалити ревностном првом епитрону црквеном господину Петру Веселиновићу. На свечаној литургији истога дана говорио је веома поучно слово пречастни господин прота Бранковић.

(*Мостар.*) Окружни суд у Мостару осудио је Ђорђа Бекића надзорника српских школа у Мостару ради злочина рушења јавнога мира на 15 месеци тешке робије. Са Бекићем осуђено је заједно још неколико општинара. Сви су против пресуде уложили призив.

(*Атаназеум.*) Као што „Застава“ јавља ступио је у живот „атаназеум,“ задужбина Герезкова на српској великој гимназији у Новоме Саду.

НЕКРОЛОГ.

8. (20) априла преминуо је у Лондону славни природњак *Дарвин*.

У Алтони је умро астроном *Ј. Ј. Сиверс*. Било му је 77 година У својој струци важио је за авторитет. У младости био је прост сеоски учитељ, што му није сметало да дође до угледног места у науци.

ПРОМЕНЕ У ШКОЛСТВУ.

Учитељица у Томашевцу Наталија Крстоношића изабрана је за учитељицу у Кумани.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се учитељ и појак у *Плавинци* поджупаније копривничке. Плата 350 фор., стан, дрва, врт, ораница и 10 Хл. жита. Рок 18. мај по нов. кал.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Г. Р. В. Калемберу гр. уч. и г. Н. Орлићу уч. у Травнику. Примисмо по Вашој жељи. — До завршетка листа приспели су ови чланци и расправе: „Фантазија као извор плашњи,“ „Дечије игре,“ „Нешто о леном читању“ и „О домаћем и школском васпитању.“ Чланак „Школска књижица“ не можемо донети, пошто је већ изишао у другом листу.

 Идућим бројем излази претплата свој оној г. г. претилатницима, који су се претплатили на четири месеца. Молимо их, да благовремено понове претплату, како им се неби лист обуставио. Још се могу добити сви бројеви од ове године. Имамо још и потпуних екземплара за г. 1881, које дајемо од данас за 1 фор. а. вр.

Издаје и уређује : НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.